HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא מאי אית לך למימר [א)]עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק הכא נמי עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק א"ל רב אחא מדפתי לרבינא מאי ספיקות אילימא ספק בכורות [1]יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש אלא ספק פדיון פטר חמור וכדרב נחמן [ב)]דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [א]ישראל שיש לו עשרה ספק פטרי חמור בתוך ביתו מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרן והן שלו מאי הוי עלה דמסותא ת"ש דא"ר חייא בר אבין הוה עובדא בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטה מהא דאמר רב נחמן כל ממון שאין יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש הא יכול להוציאו בדיינין הקדישו קדוש אע"ג דלא אפקיה [ג)]והאמר ר' יוחנן [ב]גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדישו זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו מי סברת במסותא מטלטלין עסקינן [ג]°במסותא מקרקעי עסקינן דכי יכול להוציאה בדיינין ברשותיה קיימא תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו [ד]שנים אדוקים בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה מחוי ליה רבי אבהו [ה]ובשבועה אלא מתניתין דקתני דפלגי בהדדי ולא קתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת היכי משכחת לה אמר רב פפא [ו]דתפיסי בכרכשתא אמר רב משרשיא ש"מ [ז]האי סודרא כיון דתפיס ביה שלש על שלש קרינן ביה [2]ונתן לרעהו דכמאן דפסיק דמי וקני ומאי שנא מדרב חסדא [ד)]דאמר רב חסדא [ח]גט בידה ומשיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת °התם כריתות בעינן וליכא הכא נתינה בעינן והא איכא אמר רבא [ה)][ט]אם היתה טלית מוזהבת חולקין פשיטא לא צריכא דקאי דהבא בי מצעי הא נמי פשיטא לא צריכא דמיקרב לגבי דחד מהו דתימא [ו)]דא"ל פלוג הכי קמ"ל [י]דא"ל מאי חזית דפלגת הכי פלוג הכי: ת"ר [ז)]שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אמר [ח)]שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחותמיו דברי רבי רשב"ג אומר יחלוקו נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית ר' יוסי אומר הרי הוא בחזקתו אמר מר יתקיים השטר בחותמיו וגבי ליה מלוה כוליה ולית ליה מתני' שנים אוחזין כו' אמר רבא אמר רב נחמן [כ]במקוים דברי הכל יחלוקו כי פליגי בשאינו מקוים רבי סבר [ט)][ל]מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ואי מקיים ליה פליג ואי לא מקיים ליה לא פליג מאי טעמא חספא בעלמא הוא מאן קא משוי ליה להאי שטרא לוה הא קאמר דפריע ורבי שמעון בן גמליאל סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואע"ג דלא מקיים ליה יחלוקו נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית

מאי

אלא מאי אית לך למימר. למה לא חייבוהו לעשר ממה נפשך: **עשירי ודאי.** הצריך הכתוב לעשר ולא הצריך לעשר את הספק וכל עשירי שבכאן ספק הן שאפי' יצא הפטור בחמישי שוב אין העשירי קרוי עשירי אלא תשיעי שהפטור אינו מן המנין: **מאי ספיקות.** דאמרן לעיל [י)] הספיקות נכנסין לדיר להתעשר: **ספק פדיון פטר חמור.** טלה שהופרש על ספק פטר חמור שאפילו הוא פטר חמור ודאי אין בטלה זה של פדיון משום קדושה: **עשרה שיין.** לאפקועי איסורייהו למשרי להו בעבודה: **עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא.** מעשה היה ובא לפני רב חסדא ורב חסדא הביאו לפני רב הונא: **שאינו יכול להוציאו כו'.** והאי נמי דחזינן ליה דאין יכול להוציאו בדיינין שאין לו ראיה בדבר אין הקדישו קדוש: **הא יכול להוציאו כו'.** בתמיה: **שאינה ברשותו.** והא סתם גזילה יכולין להוציאו בדיינין הוא: **במסותא מטלטלין.** כגון גיגית: **מקרקעי.** דכל היכא דאיתיה ברשות מריה קיימא דקרקע אינה נגזלת ושפיר פשיטנא מהא דאי הוה ליה ראיה עלה הקדישו הקדש: **בר מערבא.** מארץ ישראל: **מחוי ליה.** מראה באצבעותיו כלפי מעלה: **בכרכשתא.** בגרדין שבשני ראשין שקורין ברניי"ש: **ש"מ.** מדקתני עד מקום שידו מגעת קנוי לו: **האי סודרא.** של קונה שקונין בו קנין: **כיון דתפיס ביה.** מקנה שלש על שלש קרינא ביה ושלף איש נעלו ונתן לרעהו: **דכמאן דפסיק דמי.** וקנייה מקנה והמכר נקנה בו ללוקח. ודוקא נקט שלש על שלש °דכלי בעינן דכתיב (רות ד) נעלו ובציר משלש אצבעות לאו בגד הוא כדאשכחן גבי טומאה [כ)]: **גט בידה.** שנתנו לה: **ומשיחה.** שקשור בה בידו אם יש כח באותו חוט שיכול לנתקו לגט מידה ולהביאו אצלו: **אינה מגורשת.** אלמא לאו נתינה היא: **כריתות.** הבדלה שיהיו מובדלים זה מזה והרי אגודים הם בחוט זה: **אם היתה טלית מוזהבת.** כלומר אפילו היא מוזהבת חולקים: **פלוג הכי.** לרוחבה ויהא הזהב לאחד מהם: **קא משמע לן דא"ל כו' פלוג.** לאורכה: **שנים אדוקים בשטר.** המלוה והלוה: **שלך הוא ופרעתיו לך.** והחזרת לי וממני נפל: **יתקיים השטר בחותמיו.** קס"ד דהכי קאמר אם השטר כשר שיקיימוהו חותמיו לומר כתב ידינו הוא הרי הוא בחזקתו: **נפל השטר ליד הדיין.** משמע דהכי קאמר אם מאליו דיין לא יוציאו אותו עולמית מיד דיין ולקמן [ל)] פריך מאי שנא דיין מאינשי דעלמא: **וגבי ליה מלוה כוליה.** בתמיה: **במקוים.** שכתוב בו הנפק שילא כבר בב"ד והעידו עדים על חתימת ידן וכותבין הדיינין בו שטרא דנן נפק קדמנא ואסהידו פלוני ופלוני על חתימת ידייהו ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי: **כולי עלמא ל"פ דיחלוקו.** דכי אמרינן דיתקיים השטר בחותמיו לא למגבי מלוה כולו קאמר אלא למגבי פלגיה. ופלוגתייהו כשאינו מקוים רבי סבר אף על פי שהלוה מודה ליה שכתב שטר זה ולוה בו מעות צריך המלוה לקיימו בחותמיו ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתיך דכל זמן שאינו מקוים מאן קמשוי ליה שטרא לוה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע אבל משהשטר מוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי. הלכך זה ששניהם מוחזקים אי מקיים ליה מלוה בעדות ומשוי ליה שטר מעליא אין הלוה נאמן באמירתו אלא על ידי חזקה זו שאדוק בו והרי הוא כשאר מציאה ופליג: **ואי לא לא פליג.** שאפילו כולו ביד המלוה נאמן הלוה לומר פרעתי:

מאי

ולא עשירי ספק. אין להקשות איצטריך קרא למעוטי ספיקא [מ)] כדפריך במסכת חולין (דף כג: ד"ה איצטריך): **מפריש** עליהן עשרה שיין. תימה דבפ"ק דבכורות (דף יא.[נ)] וסס) אמרי' דשה אחד פוטר כמה פטרי חמורים ומה צריך עשרה שיים ותו מאי קא משמע לן מתני' היא הספיקות נכנסים לדיר להתעשר ותו כיון דאמר מעשרן מה צריך להשמיענו דהן שלו פשיטא כיון דמעשרן דהן שלו דאילו היו של כהן לא היה מעשרן דהוו להו כלקוח דתנן (שם דף נה:) הלקוח והניתן לו במתנה פטור ואי קמ"ל דאע"ג דמעשרן עדיין הם שלו פשיטא דמעשר בהמה של בעלים הוא: **מחוי** ר' אבהו והשאר בשבועה. [א] נראה דלא גרסי' והשאר דאף במה שידו מגעת ישבע כיון דנתקנה השבועה שלא יהא אדם הולך ותוקף מטעם זה ישבע אף במה שהוא תופס ומכל מקום שפיר מוכח בסמוך דקנין מאי דתפיס כמאן דפסיק דמי כיון דהכא לאחר שבועה נוטל כל מה שהוא תופס אפילו יותר ממחצה והשבועה היא בשביל הטענה ומפני התקנה: **אם** יכול לנתקו. נראה דאם היתה ידה פתוחה בשעת שנתן גט לידה ונשארה המשיחה בידו וקפצה ידה בחוזק שאם מושך המשיחה לא יוכל להביאו אצלו שאינה מגורשת שהרי כשנתן בידה קודם שקפצה ידה היה יכול להביאו אצלו והקפיצה לא עשה הוא אלא היא והוה כטלי גיטך מעל גבי קרקע דאינה מגורשת דלא קרינן ביה ונתן בידה והכא דקאמר אם אינו יכול להביאו אצלו דמגורשת כגון שהיתה ידה קפוצה והוא תחב בידה כל כך בחוזק שאם ימשוך המשיחה לא יביא הגט אצלו ור"ת [ס)] (נמי) פירש אם הגט כבד כל כך שאם רוצה למשוך הגט אליו תנתק המשיחה מגורשת ומיירי בידה פתוחה ולא קפצה ולא עשתה שום דבר:

מאי

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פי"ב מהל' בכורים הלכה כג סמג עשין קמו:

מב ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כד סמג עשין קלב טוש"ע ח"מ סי' שנד סעיף ו וטוש"ע י"ד סי' רנח סעיף ז:

מג ג מיי' שם הל' כג סמג שם טוש"ע י"ד שם [רב אלפס כאן ובב"ק פ"ד דף כ.]

מד ד ה ו מיי' פ"ט מהל' טוען ונטען הל' ט י סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קלח סעיף ג:

מה ז מיי' פ"ה מהלכות מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצה סעיף ד:

מו ח מיי' פ"ה מהלכות גירושין הל' טז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלח סעיף ב:

מז ט י מיי' פ"ט מהל' טוען ונטען הל' י סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קלח סעיף ג:

מח כ מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יד סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף טו:

מט ל מיי' שם [והל' ה] וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' פב סעיף א:

לעזי רש"י

ברניי"ש [פירניי"ש]. חוטין תלויים בבד (טבעיים).

רבינו חננאל

ראשון ראשון נפטר. ובהדיא בבכורות פרק אחרון אמר רבא מנין הראוי פוטר. מאי הוי עלה דמסותא ת"ש מהא דאמר רב [נחמן] כל ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש. הא יכול להוציאו אע"פ שלא הוציאו קדוש. ומקשי' עלה והאמר ר' יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלי' שניהן אינן יכולין להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. וקי"ל דלא מקשינן לא ממשנה ולא מברייתא ולא ממימרא אלא אם היא הלכה. ועוד לא דחאוה להא דר' יוחנן אלא פירקו על דבריו ואמר מי סברת מסותא מטלטלא היא וקשיא עליה הא דר' יוחנן לא כי קאמר רב [נחמן] כל ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין וכו' האי ממון קרקע הוא וכיוצא בו האי מסותא מקרקעא הוא דקי"ל קרקע אינה נגזלת ולעולם ברשותיה דמרא קיימא הלכך אם יכול להוציאה בדיינין ברשותיה קיימא ושפיר קא מקדיש. האי דקתני שנים אדוקין בטלית זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל עד מקום שידו מגעת והשאר חולקין בשוה ובשבועה אוקימנא בשאדוקין בטלית עצמו ומתני' דקתני חולקין הטלית שני חצאין ונוטל כל אחד חציה בשאדוקין בנימין שבקצותיה והן הנקראים כרכשתא. ופשוטה היא. דייק רב (אשי) [משרשיא] מינה מדקתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת ש"מ דהאי סודרא כיון דתפיס ביה ג' אצבעות על ג' אצבעות הרי הוא קנין לתופסן ואע"ג דלא פסיק כמאן דפסיק דמי ולא אמרי' עד דמשיך ליה כוליה לא קני ליה אלא אע"ג דלא משיך ליה לכוליה קני לההוא דתפס וכן הלכה. אמר רבא אם היתה טלית מוזהבת והזהב קרוב לגבי חד ברחבה של טלית ואם יחלקוה לרחבה לשני חצאין יבא הזהב בחלקו של אחד יכול האחד לומר זה שבינינו לאורכה נחלקה כדי שנחלק בטלית ובזהב והדין עמו: ת"ר שנים אדוקין בשטר כו' אסיק' בשטר מקוים דברי הכל יחלוקו. ושאינו מקוים ומלוה אמר שלי הוא ונפל ממני ומצאתיו ולוה אמר שלך היה ופרעתיך ונתתי לך [וממני נפל] אם נתקיים בחותמיו יחלוקו דברי ר' דרבי קסבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וקי"ל כרבי. רשב"ג אומר אע"פ שאין יכול

מסורת הש"ס

א) [בכורות נח:], ב) שם יא., ג) ב"ק סח: סט. ע. קדושין נב., ד) גיטין עח., ה) לקמן ח., ו) [לקמן קז.], ז) ב"ב קע., ח) [שלי וכן איתא בהרי"ף והרא"ש וברש"י שאצל האלפסי איתא שלך היה ופרעתיו לך], ט) ב"ב קע. ודף קנד. כתובות יט. שבת עח: [לקמן עב:], י) [דף ו:], כ) [כלים פכ"ז מ"ב], ל) [ע"ב], מ) [נ"ל כדפריסית], נ) [ועי' בתוס' שם ד: ד"ה ופודה וע"ע היטב תוס' יא. ד"ה שהין], ס) ר"מ מ"ז,

תורה אור השלם

1 וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לַיהוָה: ויקרא כז לב

2 וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: רות ד ז

גליון הש"ס

גמ' במסותא מקרקעי. קשה לי הא עיקר החילוק בין מטלטלי למקרקעי דמטלטלין נגזלין וקם ליה ברשותיה דגזלן מקרי אינו ברשותו דהנגזל אבל קרקע אינה נגזלת ולא קם ברשותיה דגזלן. א"כ במטלטלין וגזל בלא קנין דלא קם ברשותיה דהנגזל ואינו חייב באחריותו וכדאיתא בב"ק עט ע"א במתני' הוי כקרקע דמנחי ברשותיה דהנגזל. וא"כ הכא במסותא דהגזילה במה דאמר דידי הוא וליכא קנין יכול להקדישו וצ"ע: שם התם כריתות בעינן. עיין כתובות נ ע"ב תוס' ד"ה ואי וצ"ע: רש"י ד"ה דכמאן וכו' דכלי בעינן. עיין לקמן מז ע"א ובתוס' ד"ה לאפוקי:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מחוי נראה כו'. נ"ב והרמב"ם לא כתב כן אלא ע"י גלגול אבל רא"ש הוכיח כדברי תוס' ע"ש:

מוסף רש"י

עשרה ספק פטרי חמור. כגון שהיה לו עשר חמורות וילדו כולן זכר ונקבה. **מפריש עליהן עשרה שיין.** לאפקועי לאיסורייהו, **ומעשרן.** לשיין כשאר בהמות חולין, **והן שלו.** והמעשר קרב שלמים והוא אוכלו כדין שאר מעשר בהמה (בכורות יא.). **גט בידה ומשיחה בידו.** שנתנו לה וראש המשיחה עדיין בידו, חוט שהגט קשור בו, ליי"ל בלע"ז (גיטין עח:). **יתקיים השטר בחותמיו.** וגובה ליה מלוה כוליה וכדמפרשינן טעמא לקמן (רשב"ם ב"ב קע.). **ולית ליה מתני' שנים אוחזין כו'.** יחלוקו, והכא נמי יגבה חצי חוב הכתוב בשטר ולא יותר (שם). **במקוים.** בהנפק, **דברי הכל יחלוקו.** כולי עלמא לא פליגי דפלגי בין שניהם כדין משנתינו דשנים אוחזין (שם). **ואי מקיים ליה פליג.** כלומר אז יש ממש בדבריו ויגבה ממנו חצי חוב שבשטר ואידך פלגא יפסיד בשביל תפיסת הלוה שאדוק עמו בשטר (שם). **מודה בשטר שכתבו.** לוה שהודה בשטר שכתבו ועל פיו נחתמו העדים, אין צריך לקיימו. אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו, ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, דמכיון שאמר כשר היה הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיו לא מהימן, שהרי ביד המלוה הוא (כתובות יט.) מאחר שהלוה מודה ששטר חוב שהוציא עליו שטר אמת הוא, אין המלוה צריך לחזור אחר העדים החתומים בו ולהעיד על חתימתן ולקיימו (לקמן עב:) דכיון דמודה שכתבו ולוה בו הרי הוא כאילו קיימוהו חותמיו וגובה כל זמן שמוציאו (שבת עח:).